

Langs Åsvei'n «fær i ti'n» Roar Aarnes

Utpå "Hauja", Eidumshaugen, Stendal, Gnr. 154, br 7 og 8.

Opprinnelig het plassen Eidumshaugen og var en husmannsplass, hvor den ene halvpart av plassen lå under Øver-Eidum og den andre under Ner-Eidum.

I folketellinga fra 1865 ser vi at det var Tomas Pedersen Eidumshaug og Gjertrud Pedersdatter Veiset som bor på Haujin' med 5 barn. De fikk tilsammen 7 barn, men 2 døde i ung alder.

Barna var:

- Gurina 1838 – 1936 Hun ble 98 år gammel og på det tidspunktet var hun Lånkes eldste person. Gift med Kjelberg Kriken.
- Mali 1841 – 1868
- Peter 1843 – 1846
- Peter-Anna 1846 - 1927 Gift med John Ingebrigtsen Røssjale' som i mange år var ringer og graver ved Lånke kirke. Var også bryggearbeider hos kjøpmann A. Lundgren på Hell ved siden av at han var slakter.
- Peter Lilleeidum 1849 – 1923. Gift med Karen Nilsdatter Lillemoås. Nybygger og rydningsmann i Eidumsmarken (inni «Martj'inj») Gnr. 154 br. 5 og 6
- Josias Fossen 1851 – 1920 . Fossaunet Gnr. 187 br. 7 (Svigerfar til Ole E. Prestmo)
- Thomas Gevingås 1854 – 1941 Gnr. 166 br. 10. Svigerfar til Bortinus Hegre og Alfred Kvernmark.

Etter hvert som barna giftet seg og flyttet hjemmefra ble Tomas og Gjertrud igjen alene på husmannsplassen. Da Gjertrud døde i 1895, ble Tomas helt alene, og han flyttet da ned på «Ræppas-krika», til eldste dattera Gurina og svigersønnen Kjelberg. Gurina og Kjelberg giftet seg i 1872 og bodde da på Eidumskroen. Her bodde de fortsatt i 1875, men de slo seg senere ned på Krika (Gnr. 160 br. 7), og her bodde også Tomas da han døde i 1905.

Den 15. april 1898 er det skylddelingsforretning på Eidumshaug, og John Fredriksen og Edrikka Ulriksdatter kjøper plassen. John Fredriksen kom fra Øfstidalen. Han var sønn av Fredrik Kristiansen opprinnelig fra Frosta og Beret Johnsdatter Skardveien. John var født i 1852, mens familien enda bodde i Skardveien. Kort tid senere flyttet de til Øfstidalen og slo seg ned der på plassen som Einar Rømo senere overtok etter John sin bror Ola Fredriksen. Edrikke Ulriksdatter Lillemoås kom fra Ulriksplassen, en liten husmannsplass som lå mellom Haujin' og Åsgrenda. Edrikke var datter av Ulrik Olsen Klüwer på Ulriksplassen som var barnebarnet til kaptein Ulrik Ferdinand Klüwer på By (Gnr. 114). Mora var Jonetta Johnsdatter Skardveien, - søstra til Beret Johnsdatter Skardveien, slik at John Fredriksen og Edrikka Ulriksdatter var søskenbarn.

I skyldelings i 1898 får den delen som tidligere tilhørte Øver-Eidum navnet Stendal Vestre, Gnr. 154 br. 7, og den andre delen som tilhørte Ner-Eidum navnet Stendal Østre Gnr. 154 br. 8. Det er Magnus Haftorsen i Ner-Eidum og enka Randi Bjørnsdatter i Øver-Eidum som selger. Selve kjøpet ble ikke undertegnet og tinglyst før 1. mars 1915, og det er underskrevet av Magnus Haftorsen og Bortinus Eidum. Kjøpesummen var kr. 590.

John Fredriksen Stendal som til daglig ble omtalt som «Jo Hauja», livnærte seg som skomaker ved siden av å være «skiferstensarbeider», samt å drive plassen. I 1901, - like etter at de kjøpte, satte John opp nytt uthus med fjøs og stall samtidig som han satte opp et stabbur samme året.

John og Edrikke fikk tre barn:

- Fredrik 1884 - 1918
- Johan Bernhard 1886 – 1966
- Johanna Eline 1892 - 1918

Følgende historie fortelles om Fredrik og Johan da de var guttunger. Som unger flest var de vanskelig å «få inn til kvelds», så faren tanke han skulle skremme dem litt og gi dem en liten støkk, slik at de kom seg i hus i rett tid. Det var litt halvmørkt, og Jo trakk en skinnfell over hodet og «hufsa seg» inn på guttene. Da guttungene fikk øye på denne hårete skapningen, stusset de litt før det kom fra den ene: «Sjer du skapningen du? - Ke' du tru' de' e'?».

«Æ veit itj. Kanskje det e' 'n GammelErik, - da sle' vi ihjæl'n».

Da var det faren fant det best å kaste kortene og han vrentge av seg fellen i en fart. Det gikk bra, - faren berga livet.

Sønnen Fredrik som også arbeidet som skomaker ved siden av å hjelpe sine foreldre skulle overta plassen, men både Fredrik og Johanna døde i spanskesyka i 1918. Først dør Fredrik, - så Johanna, bare 5 dager senere. Johan, den eneste gjenlevende sønnen var da gift med Telle og bosatt på Nordre Kvestan (Sortesmo 154/10). Han hadde kjøpt Nordre Kvestan av Bortinus Lillemo i Ni-garda Sorte i 1914.

Johan Stendal 1886 - 1966

I 1931 selger John og Edrikke eiendommen til Johan og Bergitte Fossum for kr. 1471,-. Kjøpekontrakten spesifiserer:

"Kjøperen skaffer os for vår levetid et ansvarlig og forsvarlig ophold i enhver henseende overensstemmende med vanlig skikk og bruk i bygden. Vi skal gå til bords sammen med oppsitterens familie. Vi skal ha enerådigheten over den mindste stuebygning. Den nødvendige brendsel tar vi i vedskjulet. I sykdoms- og alderdomstilfælde skaffer opsitteren oss det nødvendige pass og tilsyn, dog skal han ikke bære utgifter til sykehus, læge, medisiner og sykepleierske.

For disse rettigheter forbeholdes pant i det solgte bruk næst efter hypotekbanklånet. Med i handelen og for samme kjøpesum følger løsøre som nævnt i kjøpekontrakt av i dag. Løsøret er verdsatt til kr. 1000,-. Kårets femårsverdi er kr. 1500,-. For overdragelsen blir vi kjøperens lovlige hjemmelsmenn.

Stendal i Lånke 27. januar 1931.

*John Fredriksen Stendal
Med p. holden pen*

*Edrika Ulriksdatter Stendal
Med p.holden pen.*

Som vidner: Olaf Røan , Bortinus Lillemo

Selv om kårkontrakten presiserte at de kunne forsyne seg ved i vedskjulet, bar Jo-kallen ved heim til gards på egen hånd. Bergitta fortalte at han dro heim bak-ved som lå igjen etter saga ved Sagbekken. Selve saga var borte, men det lå fortsatt gammel bakved der. Denne forsynte "Jo-kallen" seg med. Han hentet også ved andre steder. En søndags morgen da Henrik Sainna kom på besøk til Bergitta og Johan på Hauja, forteller han at han tror Jo var på vei til Almenningen. Han hadde sett ham med øks og sag i trøa til Ner-Eidum. Ner-Eidum hadde trø på nordsida av Nigardsdalen bortover mot der Grendahuset står i dag. Her var det bjørkeskog på den tiden.

John Fredriksen Stendal døde et par år senere, men Edrikke levde på kår på "Hauja" frem til 1949. Det siste året hun levde var hun imidlertid på Sortesmo hos sønnen Johan Stendahl og kona Telle. Edrikke døde i 1950, 93 år gammel.

Johan Fossum var født på Fossgjerdet i Skjeldstamarka i 1901 og var sønn av Ragnhild Andersdatter Borås plass og Petter Johansson Fossum. Han var nest eldst i en søskenflokk på 9.

Bergitte var fra Selbu og var datter av Marit Johnsdatter Garbergshaugen og John Thomassen Størseth på Langhaugen i Innbygda. Hun var født i 1902, og gikk til daglig under navnet Bergitta. Johan og Bergitta giftet seg i Selbu kirke den 18. juni i 1922. Anne Marta og Nils Kyllø fra Hegra var forlovere.

Bergitta hadde ei tante på Svedjan. Søstra til faren, - Kirsti giftet seg med Paul A Berg i 1914, etter at han hadde blitt enkemann. Kirsti og Paul fikk ingen egne barn, men Kirsti ble ei god stemor for Ole Andreas som Paul hadde fra sitt første ekteskap. Bergitta kom til Svedjan i 1917, - 15 år gammel som hushjelp og taus, og var der til 1920 da Paul solgte Svedjan til Karoline Schaufel. Da kom Bergitta til Kyllø, (Gnr. 2 35 br. 1) til Anne Marta og Nils Kyllø. Johan kom også dit som dreng, og etterhvert gikk det som det ofte gikk med «tausa og drenjinj'», - de ble et par. Derfor var også Anne-Marta og Nils deres forlovere under bryllupet.

Etter at de giftete seg i 1922 var de fortsatt i Kyllø i en periode før de flyttet til Bjørgen Gnr. 141, hvor de bodde hos Johan Petter og Gurina. Mens de bodde i Bjørja var både Bergitte og Johan sauegjeterere på sausetra på Blåhåmmårvollen og Ertsgårdsvollen i noen sommere. Johan var også med Kristian Karlsen Berg i Dalom og grøfta skog og myr. Bergitta og Johan bodde i Bjørja helt til de kjøpte på Hauja.

Johan og Bergitta fikk to barn: John født i 1922 og Ruth født i 1924.

Bergitte og Johan Fossum, sølvbrudepar i 1922

I 1946 lånte Johan og Bergitte kr. 3000 i Stjørdalen Sparebank og begynte å sette opp nytt våningshus. Det var Myren-brødrene, - Thomas, Einar og Peder som var snekkere. Den gamle stua som Edrikka bodde i helt til hun flyttet til Sortesmo i 1949, ble fortsatt stående og den sto helt frem til i 1970-åra. Huset hadde en bitte liten gang og to knøtt små rom. Rommet til høyre som hadde vedovn, benyttet Bergitta senere som baksterrum. Her ble mang en flatbrødleiv og selbulefse kjevla ut og stekt. Det andre rommet var Johan sitt rom. Der sto det en høvelbenk, og ellers var rommet fylt opp av skruer, spiker og all slags mekanikk. Dette rommet ble benyttet som et lite verksted. Johan hadde også planer om å bygge nytt uthus, og han hogg tømmer både på Almenningen og i egen skog i Brannan. Tømmeret fikk han saget på Eidumssaga, og kjørt hjem og lagret i store stabler langs innkjørsla til gårdsplassen. Byggeplanene for nytt uthus ble aldri realisert, men de satte imidlertid opp et redskapshus nede ved bekken. Den gamle traktoren til Bortinus Eidum, - med jernhjul, som Johan

kjøpte, sto lagret her. Traktoren ble aldri brukt på jordet, men den ble pusset og stelt, og den ble høytidelig startet opp en gang i året når været var fint.

Det ble ikke innlagt springvatn på Hauja før i midten på 60-tallet da Lånke Vassverk la rør fra Stuberg til Sorta. De hadde en liten brønn, men den var stort sett tom, så de måtte over Sagbekken og helt ut i Ulriksvelta som lå ute i Monafalla for å finne drikkevatt. Hit gikk de hver dag, og bar vatnet heim i bøtter med åk. Vatn til krøttera derimot bar de fra Sagbekken. På "Hauja" var det 3 kyr, hest, gris og noen sauer.

Klesvasken foregikk ved fossen like nedenfor brua, sør for husa. Her hadde Øver-Eidum kvern i riktig gamle dager.

Bergitte var snill som dagen var lang, og hadde alltid en smittsom latter og et godt humør. Hun var glad i barn, og som liten guttunge på 50-tallet har jeg mange gode minner fra Hauja. Selv om det ikke var langt hjemmefra, kunne jeg bo her flere dager i strekk. Johan derimot hadde et hissig gemytt og hadde relativt kort lunte, uten at jeg merket noe til dette som guttunge. Sønnen John var som sin mor, - rolig og sindig og godheten selv, mens Ruth var ei skikkelig «kruttønne».

Like etter at han kom på Hauja var Johan en periode sesongarbeider i skiferbruddet i Sorta. Han arbeidet også som «handgrøfter» ut i Monafalla. Johan var en harding til å arbeide, - sterk, seig og utholdende. Senere ble han sesongarbeider på jernbanen. Ellers var det også Johan som klippet håret av «kaillan» ytterst i bøgda. Bortinus Eidum, Bjørn Mona, Ludvig Myran, Johan og Henrik Sainna, samt min far gikk alltid utpå Haujinj' når håret ble for langt. Ikke ville han ha særlig betalt for dette heller, - han satte sin ære i å bli spurt om hjelp og gjøre en tjeneste. Etter hvert ble det sønnen John som overtok klippemaskina og den betrodde oppgaven å klippe hår.

Bergitta og undertegnede foran matrialstablene på Hauja

Bergitta ble mye benyttet som kokke i store selskap og ved høytidelige anledninger. Hun har kokt mye rømmegrøt og mang en soddkjele ved store anledninger. Men det var ikke bare i de store anledningene hun laget mat, hun serverte også i de «små anledningene». Alle naboer opplevde at Bergitta kom utpå åkeren midt i onnearbeidet med nistekurva og serverte kaffe, saft og påsmurt «kaksxiv». Hun kom med latter og lystige bemerkninger, og dette ble alltid mottatt som en kjærkommen gest og en god pust i bakken.

Sønnen John var ansatt som linjemann ved Lånke Lysverker i mange år, senere ved NVE avdeling Stjørdal. Ruth var i yngre år en ettertraktet potetplukker i høstonna, og hun drev mye med skogplanting på allmenningen. I de siste årene i sitt yrkesliv jobbet hun på Nidar sjokoladefabrikk i Trondheim.

Johan Fossum døde i 1981, 80 år gammel og Bergitte døde i 2000 og ble hele 98 år.

Husmannsplassen Lillemoaunet

På sørsida av Sagbekken, -rett over for Haujini', lå husmannsplassen Lillemoaunet (omtalt i den gamle Lånkboka som Lillemoaunet IV). Dette var en husmannsplass under Sanda Mona, Lillemo Vestre, Gnr. 155 br. 4

Ole Pedersen og hans familie var de siste som bodde på plassen. Ole Pedersen kom opprinnelig fra Prestmoen og ble gift med Beret Eriksdatter Berg.

No.	Bleffebdag.	Brudgommens Navn og Stand.	Brudens Navn.	Brudgommens Føds- og Opholdssted.	Brudens Fødssted.	De Brides Alder.	Brudgommens Faders Navn.	Brudens Faders Navn.	Fortolernes Navn og Oppholdssted.
47	1841 7 ^{de} August 1841	Ludvig Ole Pedersen Lillemoen.	Beret Eriksdatter Lillemoen.	Lillemoen Lillemoen	Lillemoen Lillemoen	27 27	Peter Olf Pedersen	Erik Halvorsen	Christian Halvorsen Lillemoen

Beret Eriksdatter var født i 1816 og kom fra Medti-Berg Gnr.147 br. 7, og var datter til Beret Halvorsdatter. Beret Halvorsdatter var ikke gift, men hun fikk denne datteren med Erik Halvorsen

Under folketellinga i 1865 bor følgende på Lillemoaunet:

<i>Ole Pedersen</i>	<i>Husfader</i>	<i>Husmand med Jord</i>	<i>gift</i>	<i>59 år</i>
<i>Beret Eriksdatter</i>	<i>hans Kone</i>		<i>gift</i>	<i>49 år</i>
<i>Peter Olsen</i>	<i>deres Søn</i>	<i>Daglønner</i>	<i>ugift</i>	<i>24 år</i>
<i>Ranni Olsdatter</i>	<i>deres Datter</i>		<i>ugift</i>	<i>14 år</i>

Ole og Beret hadde også en sønn Erik som var født i 1846, men han døde i 1864, - året før folketellinga fant sted.

Eldste sønnen Petter som ble gift med Olianna Olsdatter Dybvads plass (Korsveien) fikk dattera Beret Marta. Hun ble gift med Martin Sortesmo og kom til Rønningan (mor til Ole Johan Rønning). Petter og Olianna bodde på Lillemoaunet da Beret Marta ble født i 1970, men de flyttet senere til husmannsplassen Hognesmyra under Hognes (Gnr. 112).

I 1875 hadde de 1 ku, 2 sauer og 3 griser på plassen.

I 1876 dør Ole Pedersen. Han ble 69 år, og enka Beret Eriksdatter var da 60 år.

Randi, - yngste dattera, ble gift med skredderen Paul Andreassen Skeisgjerdet i 1879, og de ble boende på Lillemoaunet sammen med mora. Paul var en dyktig skredder og på denne lille plassen drev han sin skreddervirksomhet. Pauls bror Bersvend som også var skredder flytter også hit og tar del i virksomheten. Bersvend bodde på Lillemoaunet inntil han giftet seg i 1883 og flyttet til Åsgrenda og tok navnet Bersvend Aasheim. Like etter at Paul og Randi ble gift fikk de datteren Anne, - hun døde kun 3 år gammel. I 1885 fikk de igjen en datter, og hun fikk navnet Anna Bertine. Året etter fikk Randi og Paul skjøte på Svedjan (Bergsvedjan Gnr. 147 br. 11) og de flyttet dit. Fra da av ble plassen stående tom og husa ramla etter hvert ned.

Kort tid etter at de kom til Svedjan dør også Anna Bertine, men i 1892 fikk de en sønn, - Ole Andreas Berg som overlevde sine foreldre og ble hele 91 år gammel og døde i 1983. Beret Eriksdatter dør på Bergsvedjan hos sin datter og svigersønn i 1903. Hun ble 87 år gammel. Randi døde i 1913 og Paul giftet seg på nytt i 1914 med Kirsti Thomasdatter Størseth.

Paul A Berg var en meget from mann, og i februar 1909 stiftet han *Berg frie Indre Missions Forening* sammen med poståpner A. Lundgren og John P. Ekren, og her var Paul et aktivt medlem og satt i styret i en mange år.

Paul dør i 1928, - han ble 72 år-

Tuftene etter husa på Lillemoaunet er forlengst borte.

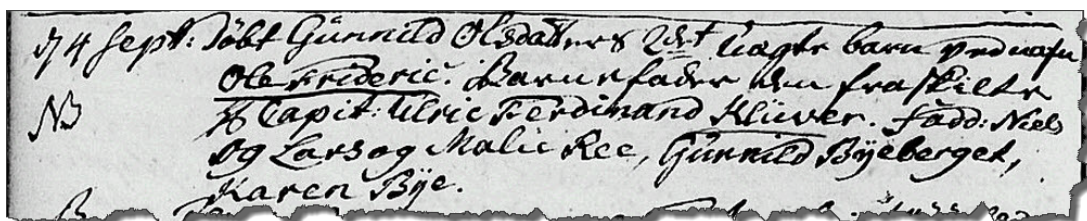

Ole Andreas Berg
1882 - 1983

Ulriksplassen

Denne husmannsplassen lå like ved raskanten til Monafallet. Den første som bodde på plassen var Ola Fredrik Ulriksen Klüwer. Faren var kaptein Ulrik Ferdinand Klüwer på By, og denne sønnen fikk han utenfor ekteskap. Mora var Gunhild Olsdatter.

Ole Fredrik Ulriksen var født i 1776 og døpt i Værnes kirke 4. september.

Slekta Klüwer kom opprinnelig fra Kurland, sørvest for Rigabukta i Latvia. Det var bestefar til kaptein Klüwer på By som kom til Norge i 1670, og alle norske forfedre var offiserer.

4. november 1799: «Ungkarl Ole Ulricsen Eidom, Plads under Lillemoen med Pige Gjertrud Iversdatter Eidom. Caverer Peder Lillemoen og Iver Lillemoen».

Ole og Gjertrud fikk 4 barn, men det var den yngste sønnen Ulrik, som overtok plassen og ga plassen navn. Ulrik ble gift med Jonetta Johnsdatter Sortesgjerdet (Skardveien) i 1845.

Ulrik og Jonetta fikk 5 barn, og 3 av dem flyttet til Oslo

- Sigrid f. 1843 gift med Lars Julsethaug, bosatt på Blautet under Moksnes (Gnr. 104)
- Gjertine f. 1844 – 1845
- Ola f. 1846 Skomaker i Oslo
- John f. 1851 Skomaker i Oslo
- Gjertrud f. 1854 Flyttet til Oslo
- Edrikka f. 1858

I folketellinga fra 1865 bor alle barna hjemme, bortsett fra Ola som da var dreng hos Haftor Johnsen i Ner-Eidum.

I 1875 hadde de 1 ku og 2 sauer på Ulriksplassen.

I 1878 dør «Husmand Ulrik Olsens Enke Jonetta Johnsdatter Lillemoaplads».

I 1883 gifter yngste dattera Edrikka seg med søskenbarnet sitt John Fredriksen fra Øfsitdalen.

Ulrik Olsen dør i 1893 og i kirkeboka står «fattiglem Ulrik Olsen Lillemoaas».

Med hans død, og etter at dattera Edrikkes bosatte seg på Hauja, ble Ulriksplassen øde.

Lenge etter at husa var borte sto tuntreet på Ulriksplassen i mange år. Etter planering og nydyrking i Monafalla, er nå alle spor etter Ulriksplassen borte. Ulriksvelta som lå et par hundre meter nedenfor husa, kan man enda se restene av, da det fortsatt kommer vann opp av åra.